

REC (2002) 10 SAYILI TAVSIYE KARARI

AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİNİN

HUKUK UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK HAKKINDAKİ

REC (2002) 10 SAYILI TAVSIYE KARARI

Çev. Av. Arb. Prof. Dr. Mustafa Serdar ÖZBEK*

(Bakanlar Komitesince, 18 Eylül 2002 tarihinde, Bakan Vekillerinin 808'inci toplantısında kabul edilmiştir)

Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Yasasının 15. b maddesi uyarınca,

Yargı kararlarına alternatif uyuşmazlık çözüm usûllerinin gelişmesini olumlu karşılayarak ve bu gibi usûller kullanıldığında güvence sağlayan kuralların gerekliliğini kabul ederek;

Her mahkemenin yargılama yetkisinin (görevinin) kendisine has özelliklerini dikkate alarak, uyuşmazlıkları çözme yöntemlerinin düzeltilmesi için sürekli çaba gösterilmesinin gerekli olduğunun altını çizerek;

Arabuluculuk için özel usûller belirlemenin, ihtilâflı konular üzerinde müzakere etmeleri ve kendi ortak anlaşmalarına varmaları için taraflara yardım eden bir 'arabulucunun' bulunduğu bir usûl oluşturmanın faydalarından emin olarak;

Uygun olan davalarda, hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuğun faydalarını kabul ederek;

Hukukun diğer dallarında arabuluculuğun organize edilmesi gerekliliğinin bilincinde olarak;

Avrupa Konseyi tarafından ulusal düzeyde yürütülen diğer faaliyetlerin ve araştırmaların sonuçları kadar, aile arabuluculuğu hakkındaki R (98) 1 sayılı Tavsiye Kararını, ceza uyuşmazlıklarında arabuluculuk hakkındaki R (99) 19 sayılı Tavsiye Kararını ve idarî mercilerle özel kişiler arasındaki yargı yolunun alternatifleri hakkındaki R (2001) 9 sayılı Tavsiye Kararını hatırlayarak;

Avrupa Adalet Bakanlarınca 8-9 Haziran 2000 tarihinde, onların Londra'daki 23'üncü Konferansında kabul edilen '21'inci yüzyılda dağıtılan adalet' konusundaki 1 numaralı Tavsiyeye ve özellikle, Avrupa Adalet Bakanlarınca Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesine, Avrupa Birliğiyle işbirliği içinde, uygun hâllerde yargı dışı uyuşmazlık çözüm usûllerinin kullanılmasının teşvik edilmesini amaçlayan bir çalışma programı hazırlanması amacıyla yapılan çağrıya bilhassa dikkat çekerek;

Arabuluculuğun geliştirilmesinde mahkemelerin önemli olan işlevinin farkında olarak;

Arabuluculuğun, anlaşmazlıkların ve mahkemelerin iş yükünün azaltılabilmesine yardım edebilmesine rağmen, etkin, adil ve kolayca erişilebilecek bir yargı sisteminin yerine geçemeyeceğine işaret ederek;

A. Üye devletlerin hükûmetlerine:

i. Uygun hâllerde hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuğu kolaylaştırmayı;

ii. Aşağıda belirlenmiş olan, 'hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculukla ilgili yol gösterici ilkelerin' giderek daha çok uygulanması düşüncesiyle, gerekli gördükleri bütün tedbirleri, duruma göre almayı veya güçlendirmeyi tavsiye eder.

* Başkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk (Medenî Usûl, İcra ve İflâs Hukuku) Anabilim Dalı Öğretim Üyesi
(mozbek@ankaratahkim.com).

REC (2002) 10 SAYILI TAVSİYE KARARI

Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculukla İlgili Rehber İlkeler

I. Arabuluculuğun Tanımı

1. Bu tavsiye kararının amaçları doğrultusunda “arabuluculuk”, bir veya daha fazla arabulucunun yardımıyla, tarafların bir anlaşmaya varmak için uyuşmazlık konuları üzerinde müzakere etmeleri esasına dayanan bir uyuşmazlık çözüm usûlünü ifade eder.

II. Arabuluculuğun Uygulanma Alanı

2. Bu tavsiye kararı, hukuk uyuşmazlıklarına uygulanır. Bu Tavsiye Kararının amacına göre, “hukuk uyuşmazlıkları”, ticaret, tüketici ve iş hukuku kökenli uyuşmazlıkları kapsayan özel hukuka ilişkin haklar ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıkları ifade eder. Bu Tavsiye Kararı, aile arabuluculuğu hakkındaki R (98) 1 sayılı Tavsiye Kararının hükümlerini etkilemez.

III. Arabuluculuğun Düzenlenmesi

3. Devletler, kamu kurumları veya özel kurumlar aracılığıyla, hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuğu en uygun şekilde düzenlemek ve uygulamakta özgürdürler.

4. Arabuluculuk, mahkeme sürecinin içinde veya dışında yer alabilir.

5. Taraflar arabuluculuğa başvurursa bile, tarafların haklarının korunmasında en güçlü güvenceyi teşkil etmesi bakımından (taraflar için) mahkemelere ulaşma mümkün olmalıdır.

6. Arabuluculuk düzenlenirken Devletler, süre sınırlarına duyulan gereklilikle bunun etkileri arasında ve sür'atin sağlanması ile arabuluculuk usûllerine kolay erişim arasında bir denge kurmalıdırlar.

7. Arabuluculuk düzenlenirken Devletler, gereksiz gecikmelerin ve arabuluculuğun geciktirici bir taktik olarak kullanılmasının önlenmesi gerektiğine dikkat etmelidirler.

8. Arabuluculuk, özellikle yargılama giderleri, yargılama usûllerinin şekli yapısı veya taraflar arasındaki görüşme ve ilişkilerin sürdürülmesi gerekliliği sebebiyle, yargısal usûllerin taraflar için tek başına yeteri kadar elverişli olmaması hâlinde yararlı olabilir.

9. Devletler, özellikle taraflardan birinin menfaatleri özel olarak korunmayı gerektiriyorsa, tamamen ya da kısmen ücretsiz arabuluculuk sağlanması veya arabuluculuk için adli yardım temin edilmesi imkânını göz önüne almalıdırlar.

10. Arabuluculuk yargılama giderlerinin artmasına yol açarsa, bu giderler, uyuşmazlık konusu olan sorunun önemi ve arabulucu tarafından yürütülen işin ağırlığıyla makul düzeyde bir orantı içinde olmalıdır.

IV. Arabuluculuk Süreci

11. Devletler, bir uyuşmazlığı arabuluculuğa sunmak için yapılan anlaşmaların, tarafların dava açma hakkını ne kadar sınırlayabileceğini düzenlemelidirler.

12. Arabulucular, bağımsız ve tarafsız olarak hareket etmeli ve arabuluculuk sürecinde silahların eşitliği ilkesine (*the principle of equality of arms*) riayet edilmesini sağlamalıdırlar.

13. Arabuluculuk sürecinde ileri sürülen bilgiler gizli olup taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça veya ulusal hukuk düzenince izin verilmedikçe sonradan kullanılamaz.

14. Arabuluculuk usûlleri taraflara, uyuşmazlığın konusunu ve olası diğer çözüm şekillerini gözden geçirmeleri için yeterli zaman verilmesini sağlamalıdır.

REC (2002) 10 SAYILI TAVSIYE KARARI

V. Arabulucuların Eğitimi ve Sorumluluğu

15. Devletler, uluslararası uyuşmazlıklar üzerinde çalışan arabulucular da dahil olmak üzere, arabulucuların seçimi, sorumlulukları, eğitimleri ve nitelikleri için uygun olan standartların kabulünü sağlayacak tedbirleri dikkate almalıdırlar.

VI. Arabuluculuk Sonunda Yapılan Anlaşmalar

16. Anlaşmanın konusunu, kapsamını ve sonuçlarını belirlemek için, her arabuluculuk usûlü sonunda çoğunlukla yazılı bir belge düzenlenmeli ve bu belgenin düzenlenmesinden sonra ve imzalanmasından önce taraflara, düşünmeleri için kendilerince kararlaştırılacak belirli bir süre tanınmalıdır.

17. Arabulucular, yapılan anlaşmaların etkisi ve taraflardan biri veya her ikisi aralarındaki anlaşmanın icra edilmesini isterse, onların izlemeleri gereken süreç hakkında tarafları bilgilendirmelidir. Bu gibi anlaşmalar kamu düzenine aykırı olmamalıdır.

VII. Arabuluculuk Hakkında Bilgi

18. Devletler, hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk hakkında kamuya ve bireylere genel bilgi vermelidirler.

19. Devletler, diğerleri arasında (*inter alia*), arabuluculuğun masrafları ve etkinliği de dahil olmak üzere, hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk hakkında ayrıntılı bilgi toplamalı ve dağıtmalıdırlar.

20. Ulusal hukuka ve uygulamaya uygun olarak, bireylerin arabuluculuk hakkında telefon, mektup, elektronik posta yolu da dâhil olmak üzere, tarafsız tavsiye ve bilgi alabilecekleri bölgesel bir şebeke ve yerel merkezler kurulması için gerekli adımlar atılmalıdır.

21. Devletler, yargı sürecinde çalışan uzmanlar için, hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculukla ilgili bilgi temin etmelidirler.

VIII. Milletlerarası Boyut

22. Devletler, milletlerarası unsur taşıyan uyuşmazlıkların çözümünde arabuluculuğun kullanılmasını teşvik edecek yöntemlerin oluşturulmasını özendirmelidirler.

23. Devletler, milletlerarası arabuluculuğun kullanılmasını kolaylaştırmak düşüncesiyle, hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk üzerinde çalışan kuruluşlar arasında işbirliğini geliştirmelidirler.

B. Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine, aşağıdaki mülâhazalarla, bu Tavsiye Kararının Avrupa Birliğinin yetkili mercilerine gönderilmesi konusunda talimat verir:

– Bu Tavsiye Kararının uygulanmasında, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği arasında işbirliğini geliştirmek ve özellikle, Tavsiye Kararında sözü edilen konulara ilişkin olarak Devletlerdeki kanunlar ve usûller hakkında, bir internet web sitesi aracılığıyla bilgi yaymak;

– Bu Tavsiye Kararının hükümlerini tamamlamak veya genişletmek ya da onda belirtilen ilkelerin uygulanmasını kolaylaştırmak için hükümler oluşturmak amacıyla, Avrupa Topluluğu düzeyinde kurallar hazırlamakta Avrupa Birliğini teşvik etmek.